

A MAGYAR POSTA

Az Infojegyzet a kormány [T/9719.](#) számú irományához kapcsolódóan bemutatja a Magyar Posta történetét, az európai uniós és magyar jogszabályi környezetét, működését, valamint jelenlegi társadalmi szerepét.

Rövid magyar postatörténet

A magyar posta története végigkíséri hazánk történelmét. A különböző hírvivő emberek és módszerek változását jól mutatják a következő kifejezések: futókövetek, hírnökök, lóváltóállomások, futárok, kocsipostahálózat, futárszolgálat, magánfutárok, mészárosposták, postamesterek, csauszposta, céhposta, rabposta, postaszolgálat, hadiposta, postahelyek, tábori posta, gyorsposta. A királyi posta kifejezés a 16. századtól volt használatos. Az első postatörvényt 1571-ben Báthori István erdélyi fejedelem hozta. **III. Károly uralkodása idején 1722-ben került a posta állami kezelésbe.** A fejlődés további szakaszaiban a 18. századtól megjelentek a postaállomások, postahivatalok, levélszedő helyek, kocsiposta, delizsánszok, levélgyűjtő szekrények, táviratok, táviróállomások, hírlapszállítás stb. 1855-ben rendelték el a levelek házhoz kézbesítését, 1864-ben pedig megindult a mozgóposta-szolgálat (Hennyey 1926).

1867-ben létrejött a Magyar Királyi Posta. A postakocsikat zöldpirosra festették, a pecsétnyomókat magyar címer váltotta fel, jelképe a postakürt fölé helyezett magyar korona lett ([MANDA](#)). A magyar posta történetének [kronológiája](#) szerint a századfordulóra a világon elsőként hazánkban kezdték meg a postaszolgálat gépesítését: megjelent a bélyegzőgép, a pénzsámlálógép, a kézbesítő szolgálatban a kerékpár, majd a motoros jármű, a gépkocsi. A Magyar Királyi Postának jelentős bevételei voltak az I. világháború előtt a postai szolgáltatásokból. A táviró- és távbeszélő-forgalom a postai bevételeknek az egyharmadát tették ki. Az impozáns vagyonnal rendelkező szervezet nagyságára később már csak a fennmaradt postapaloták emlékeztettek (Hennyey 1926).

A 20. században a Magyar Rádió majd a Magyar Televízió működtetése is a postához tartozott. 1973-ban rendelték el az irányítószámok használatát. **1989-ben a Magyar Posta három nagy szolgáltatási ága szétvált, önálló vállalattá alakultak:** létrejött a Magyar Posta Vállalat, a Magyar Távközlési Vállalat és a Magyar Műsorszóró Vállalat. A rendszerváltás után az állami cég által nyújtott közszolgáltatás jogi szabályozása érdekében az Országgyűlés elfogadta az [1992. évi XLV.](#) törvényt a postáról, amely a későbbi postatörvények alapját jelentette ([Kántás 2023](#)). A vállalat hálózati ésszerűsítéssel, technológiai korszerűsítésekkel, új szolgáltatásokkal reagált a változó környezetre. Elektronikai fejlesztéseknek köszönhetően **2002-ben indult el az Integrált Posta Hálózat (IPH)** ([Molnár-Tamás 2001](#)), amely ma [ÉnPostám](#) néven üzemel.

- A Magyar Posta a 18. századtól állami kézben működő szervezet, amely folyamatos technikai fejlődésen ment keresztül.
- A rendszerváltás után a Magyar Posta Vállalat, 2006-tól Magyar Posta Zrt. látja el az egyetemes postaszolgáltatást hazánkban, a jelenlegi uniós szabályok szerint 2030 végéig.
- A posta szerepköre, eszközei és felhasználási módjai folyamatosan változnak.
- A Magyar Posta beszámolója alapján a takarékosági intézkedések segítették a vállalatot a jelentős profitvesztés nélküli működés fenntartásában, amelyhez az elmúlt években jelentős postahivatali és munkaerőpiaci racionalizálás kapcsolódott.
- A postai szolgáltatást szabályzó európai uniós irányelvek céljai:
 - a megfizethető, minőségi és hatékony postai szolgáltatások;
 - a postai szolgáltatások belső piacának fejlesztése;
 - a postai piac megnyitása a verseny számára;
 - a fenntartható és hozzáférhető szolgáltatás biztosítása a felhasználók számára;
 - a műszaki szabványok harmonizálása.

2004-ben szűnt meg a postai küldemények vasúti szállítása, helyét a közúti szállítás vette át. 1994-től részvénytársaságként, 2006-tól zártkörűen működő részvénytársaságként működik. Modernizációjának elismerésére nemzetközi [World Mail Awards](#) elismerést kapott ([DAPTA 2019](#)). A posta történetének és működésének bemutatására a [Postakürt Alapítvány](#) fenntartásában az ország több pontján [Postamúzeum](#) található.

A POSTA NEMZETKÖZI KÖRNYEZETE

1874-ben Bernben született meg az **Egyetemes Postaegyesület (UPU)** a postai küldemények országok közötti forgalmának és az átszállítás szabadságának biztosítására. Az egyesület 1948-ban vált az **ENSZ szakosított szervezetévé**. A szervezet célja a nemzetközi postai szolgáltatások fejlesztése és szabványosítása. Szakmai fórumot biztosít a postai szolgáltatásokkal kapcsolatos szabályozási és technikai kérdések megvitatásához. Az európai postai szolgáltatók a [PostEurop](#) szakmai szervezetben tömörülnek.

Az **Európai Uniónak közös postapolitikája van (EC)**, amelynek alapvető céljai:

- magas színvonalú egyetemes postai szolgáltatások biztosítása a fogyasztók és a vállalkozások számára, megfizethető áron;
- a szolgáltatások minőségének javítása;
- független nemzeti szabályozó hatóságok létrehozása.

Az **európai postai piac legfontosabb szereplői a nemzeti szabályozó hatóságok, a nemzeti postai szolgáltatók** (azaz egyetemes szolgáltatók), **más postai szolgáltatók** (beleértve az expressz szolgáltatókat), **a postai piac új belépői, a felhasználók/fogyasztók, a szociális partnerek és a tagállami minisztériumok** ([Cseres 2019](#)).

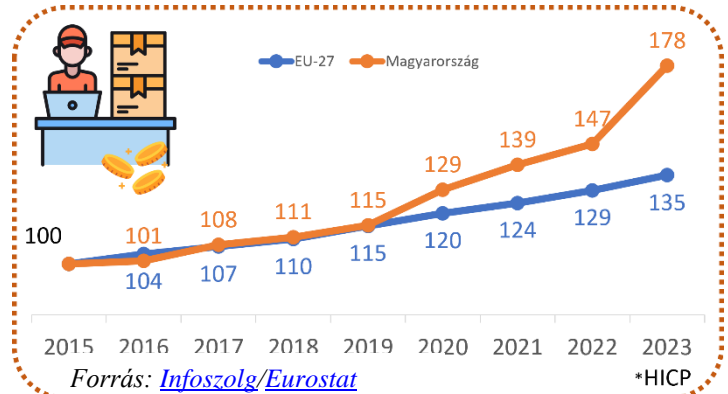
Az európai postapiacot uniós szinten a [97/67/EK](#) irányelv szabályozza. Az uniós postai szolgáltatások belső piacának fejlesztésére és a szolgáltatás minőségének javítására vonatkozó közös szabályokról szóló jogszabály 1998-tól hatályos. Ezt egészítette ki és módosította a [2008/6/EK](#) irányelv a közösségi postai szolgáltatások belső piacának teljes megvalósítása érdekében. A 2008 februárja óta

hatályos módosítást belefoglalták az eredeti szövegbe, amelyet 16 uniós országban 2010 végéig kellett törvénybe iktatni. A fennmaradó 11 országban, köztük Magyarországon, 2012. december 31-ig kellett azt a nemzeti jogba átültetni. Ezzel a postai piac teljesen megnyílt a verseny előtt, liberalizálódott.

Az irányelvek céljai (1) **a megfizethető, jó minőségű és hatékony postai szolgáltatások**; (2) **a postai szolgáltatások belső piacának fejlesztése**; (3) **a postai piac megnyitása a verseny számára**; (4) **a fenntartható egyetemes postai szolgáltatás biztosítása** minden felhasználó számára az Európai Unióban, (5) valamint **a műszaki szabványok harmonizálása**. Az irányelvek tartalmazzák a szabályozó feltételeket, minimális előírásokat (kézbesítési idő, minőség) és a díjmegállapítás elveit, az átláthatósági és finanszírozási szabályokat, a műszaki szabványok harmonizációját és a független nemzeti hatóságok létrehozásának előírásait ([EC](#)). A műszaki szabványok harmonizációját az Európai Szabványügyi Bizottság ([CEN](#)) [331. számú műszaki bizottsága](#) végzi. **A nemzeti hatóságok feladata a postai szabályozás (felügyelet, statisztika, engedélyezés, tarifaellenőrzés, könyvelés, panaszkezelési eljárások) végrehajtása.**

2018-ban fogadták el a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokról szóló ([EU](#)) [2018/644](#) rendeletet, amely kiegészíti a 97/67/EK irányelvben megállapított szabályokat a szabályozási felügyeletre, a határon átnyúló díjszabásra és a díjak értékelésére vonatkozóan. 2021. július 1-től megváltozott az EU-n kívülről rendelt küldemények kezelése, minden küldeményt vámkezelni kell, áfát és vámkezelési díjat, vámot is kell fizetni utánuk ([TAXUD 2022](#)). A postai díjakat a belső

1. ábra: A postai díjak inflációja* 2015–2023 (2015=100%)

piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló [2007/64/EK](#)(PSD) irányelv és az azt felülvizsgáló [\(EU\) 2015/2366](#) (PSD2) irányelv szabályozza. A **postai szolgáltatások igénybevétele egész Európában változóban van technológiai, gazdasági és társadalmi okok miatt. A változás háttérében a levélpostai küldemények volumenének visszaesése, valamint a csomagok növekvő mennyisége áll** (kínai kereskedelmi dominancia növekedésével), amely a jövőben további változásokat generálhat ([EC](#)).

A MAGYAR POSTA MŰKÖDÉSE ÉS JELENE

A [Magyar Posta Zrt.](#) 2006. január 1-jén alapított állami tulajdonú vállalat, gazdálkodó szervezet. Az állami vagyronról szóló [2007. évi CVI.](#) törvény értelmében a tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a nemzetgazdasági miniszter gyakorolja.

A postai szolgáltatásokról szóló [2012. évi CLIX. törvény](#) szerint a **társaság egyetemes postai szolgáltató, elsődleges feladata az egyetemes postai szolgáltatás ellátása**, önálló jogi személy. A postaügyi jogszabályokban és a Magyar Posta Alapszabályában foglalt keretek között fejt ki tevékenységét. Vagyonával és az alkalmazásában álló munkaerővel önállóan gazdálkodik ([Magyar Posta Zrt. SZMSZ 2021](#)). A postatörvény értelmében a postai szolgáltatásoknak:

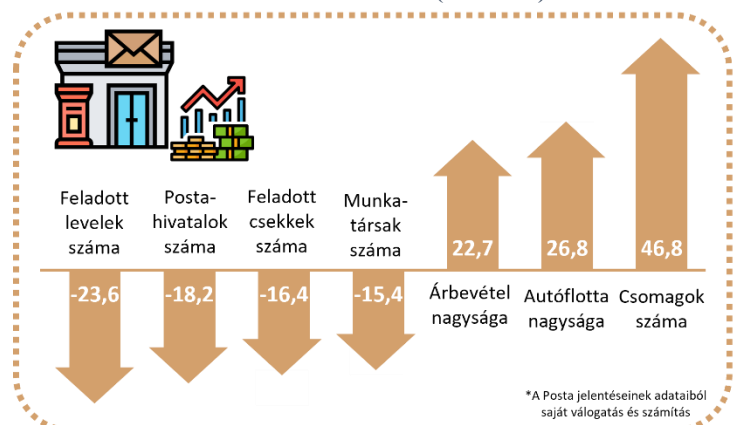
- fejlettnak és liberalizáltak;
- az Európai Unió jogának megfelelően mindenki számára elérhetőnek és hozzáférhetőnek;
- a társadalmi, gazdasági és technikai környezethez igazodónak;
- hatékonyak, az egyetemes postai szolgáltatás biztosítása szempontjából folyamatosnak;
- a gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott térségben élő felhasználók számára megfelelő minőségben hozzáférhetőnek;
- a postai piac zavartalan és eredményes működését fenntartónak;
- az új technológiák alkalmazását követőnek;

- a felhasználók érdekeinek védelmét biztosítónak;
- a postai piaci résztvevőivel együttműködőnek, jogaikat és kötelezettségeiket érvényesítőnek kell lennie.

A felhasználók szempontjából fontos jogszabály a postai szolgáltatások nyújtásának szabályairól szóló [335/2012. \(XII. 4.\) Korm. rendelet](#). A postát érintő legfontosabb jogszabályokat a [Posta honlapja](#) is felsorolja. A [Postafelügyeletet](#) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság ([NMHH](#)) mint nemzeti szabályozó hatóság látja el.

A Magyar Posta Zrt. [pénzügyi beszámolóiban](#) és [éves jelentésekben](#) számol be a társaságot érintő közérdekű adatokról. **A Postatörvény alapján az egyetemes postai szolgáltatói feladatokat 2030 végéig a Magyar Posta Zrt. látja el.** A posta országos hálózata a postahivatalokat, a mobilposta járatokat, a manuális küldeményfeldolgozó pontokat és a logisztikai központokat takarja ([ÁSZF](#)). A Magyar Posta monopolhelyzete 2013-tól, az európai uniós jogszabály érvényesítésével megszűnt a postai szolgáltatások terén, de állami védeltséget továbbra is élvez ([Cseres 2019](#)). A digitalizáció és a kisebb, rugalmasabb szolgáltatásokat kínáló vállalkozások megjelenésével, az okostelefonok, internetes alkalmazások és a piaci alapon működő futár- és csomagküldő szolgáltatások elterjedésével a posta forgalma jelentősen visszaesett, amely nyomon követhető a jelentésekben és beszámolóiban is. Az igények folyamatos csökkenése miatt 2021-ben a Posta megszüntette a táviratot, majd 2023-tól a nyomtatott sajtó árusítása is abbamaradt.

2. ábra: A Magyar Posta forgalmi és pénzügyi adatainak változása 2016–2022 (százalék)*

Forrás: [Infoszolg/A Magyar Posta éves jelentései: 2016; 2022](#)

A Magyar Posta aktuális szolgáltatásai a következők ([ÁSZF](#)):

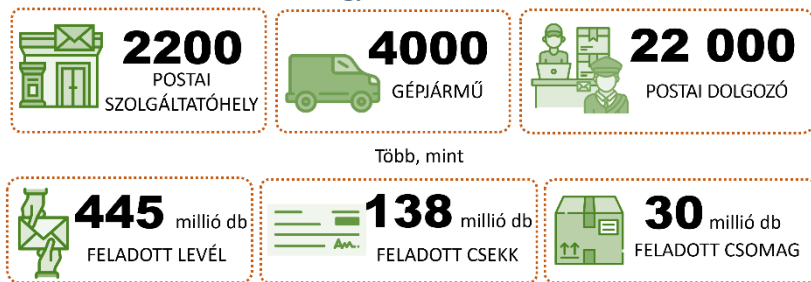
- levél- és csomagküldemények felvétele,
- pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatások (állampapírokat értékesítése, megtakarítások)
- és kiskereskedelmi tevékenység.

A növekvő csomagmennyiség hazánkban is megfigyelhető jelenség. A KSH adatai szerint a belföldön feladott postai küldemények száma 2016 és 2023 több, mint duplájára nőtt ([KSH Stadat 24.1.1.15.](#)). Ennek feldolgozására a Posta 2022-ben bevezette az MPL+ Programot, amelynek keretében 2022–2023-ban jelentős infrastrukturális fejlesztéseket hajtottak végre ([MP 2022.12.15.](#)). 2023-ban a kormány az állami védelem jegyében módosította a [335/2012. \(XII. 4.\) Korm. rendeletet](#), amely 2024. március 28-ától az összes webáruháznak előírta, hogy webshopjában biztosítania kell az MPL-es szállítási lehetőséget. A modernizációs beruházásokkal 2024-ben a társaság már 700 csomagautomatával rendelkezett ([MP](#)).

A csekkbefizetések forgalmának csökkenése miatt a Posta elektronikus befizetéseket kezelő alkalmazást vezetett be ([iCsekk](#)). A forgalmasabb postákon és üzletházakban a Posta [csekkbefizető automatákat](#) állított fel ([MP](#)).

[Éves jelentései](#) szerint a Posta a takarékoság és létszámleépítés következtében őrizte meg működőképességét a COVID- és az energiaválság idején. Bevételei növekedtek és a profitja sem csökkent jelentősen. További racionalizálást mutat, hogy 2022 őszén bejelentették, hogy a 25 százalékos kormányzati megtakarítási intézkedések következtében több mint 210 településen, 360 telephelyen szüntetik be a postai szolgáltatásokat. 45 postát, ahol az

3. ábra: A Magyar Posta számokban, 2023

Forrás: [Infoszolg/ Magyar Posta Zrt.](#)

önkormányzat vállalta, hogy díjat fizet az üzemelésére vonatkozó szolgáltatásért, újraindítottak ([Szabad Európa 2023. 09. 27.](#)). A [postatörvény](#) 2023. áprilisi módosítása kimondta, hogy 25 ezer helyett 30 ezer lakosonként kell postát üzemeltetni. Az érintett városok polgármesterei aggodalmukat fejezték ki a sajtóban, hogy a bezárásokkal sérül a polgárok postai szolgáltatáshoz való hozzáférése ([Népszava 2023. 07. 13.](#)). A KSH adatai szerint 2021 és 2023 között a vállalat közel 700 postát szüntetett meg, összesen 1739 posta maradt saját kezelésben ([KSH Stadat 24.1.1.13.](#)). A postabezárásokat munkaerőpiaci létszámleépítés kísérte. Beszámolójuk szerint 2024-ben 21 850 munkatárssal rendelkeznek ([MP 2024.05.31](#)).

A kistelepüléseken a bezárások miatti szolgáltatáskiesést a vállalat 2023-tól a [Posta Partner Programmal](#) kívánta orvosolni. Így meglévő vállalkozói vagy szolgáltatói tevékenység mellett végezhető a postai feladatellátás, amelyhez a Posta anyagilag is hozzájárul. A [Magyar Falu Program](#) keretében megújuló kistelepülési üzletek közül 2023-ig 220 vállalta a postai szolgáltatás biztosítását ([Magyar Posta Zrt. 2023](#)). A Posta 2023. májusi beszámolója szerint 471 postapartnerrel nyújt szolgáltatást ([MP](#)). A részletes [adatok](#) szerint a postapartnerként működő posták zömében a [Települési Önkormányzatok Országos Szövetségével](#) kötöttek megállapodást ([TÖOSZ 2023](#)).

Források:

- Kántás Balázs (szerk.): A rendszerváltozás postatörvénye [HKT KT 2023](#)
- Cseres Katalin: Postai fogyasztók az európai unióban és a helyi piacokon [KRTK – KTI 2019](#)
- Dr. Hennyey Vilmos: A magyar posta története Budapest 1926.

Készítette: Máté Olga
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486